

DOKTORSKI RADOVI ODBRANJENI NA EKONOMSKOM FAKULTETU U BEOGRADU

U ovoj rubrici, u cilju informisanja naučne i stručne javnosti, predstavljamo nedavno odbranjene doktorske radove na Ekonomskom fakultetu u Beogradu, kroz prikaze zasnovane na referatima stručnih komisija za ocenu i odbranu rada.

Edvard Jakopin

POLITIKA I METODI REGIONALNOG RAZVOJA SRBIJE

Datum odbrane: 16.10.2006. godine

Mentor: Stevan Devetaković

Članovi stručne komisije za ocenu i odbranu rada: Stevan Devetaković, Jurij Bajec, Ilija Rosić

Kandidat je pošao od hipoteze da su ukupne regionalne disproporcije u Srbiji u direktnoj zavisnosti od ekonomske razvijenosti područja, što je i dokazano iscrpno sprovedenom analizom – detaljnim savremenim dinamičkim indikatorima koji na sintetičan način objedinjuju ostvareno u nizu oblasti, te posebno izvršenom demografskom analizom svih područja, ekonomsko-finansijskom, institucionalnom. Teorijski i praktično u nas je široko prihvaćen metod „osovina razvoja“, za koji je pokazano i ocenjeno da je neadekvatan jer i u aktuelnoj regionalnoj stvarnosti Srbije njegovom primenom nisu eliminisane brojne negativne posledice.

U radu je izvršena analiza stanja, tendencija i problema, interpretacija i kritika postojećih rešenja/prakse u politici regionalnog razvoja sa konsistentnom argumentacijom. Sve je to uzeto kao podloga za koncipiranje nove regionalne politike Srbije sa novim institucionalnim rešenjima i metodima podsticanja regionalnog razvoja saglasno aktuelnim ukupnim sistemskim promenama, tekućoj konfiguraciji problema u Srbiji, što svakako ne daje mogućnost da se kod nas izvrši pučko preslikavanje teorije i/ili ma čijih pozitivnih iskustava. Posebno se izdvajaju sledeći doprinosi: (a) formulisanje elemenata nove politike regionalnog razvoja

Srbije sa konsistentnim privredno- sistemskim instrumentarijem i institucionalnim rešenjima postavljene na potpuno novim osnovama; (b) nova kategorizacija i tipologija područja Srbije na ekonomski slaba područja sa strukturnim problemima i visokom nezaposlenošću, te na razvojno ograničena područja sa ograničenim potencijalima. Ona, smatra autor, može biti dobra podloga budućeg aktivnog pristupa/politike regionalnog razvoja Srbije.

Iz sprovedene kritičke analize svih dosadašnjih modaliteta teritorijalne organizacije Srbije (1834 – 2005), a posebno onih nakon Drugog svetskog rata, proizašao je i predlog mogućeg rešenja aktuelne regionalizacije područja Republike Srbije.

Posebno bi se moglo istaći da su u radu, pored standardnih metoda ekonomske analize/sinteze, primenjeni i brojni savremeni kvantitativni i kvalitativni analitički metodi razvijani krajem osamdesetih, tokom devedesetih i dvehiljaditih godina – faktorska analiza stepena razvijenosti opština, klaster analiza (multivarijaciona, za grupisanje, a kao mera odstupanja korišćeno je Euklidsko odstupanje na osnovu čega je vršen izbor metoda grupisanja), koeficijent varijacije stope zaposlenosti, izvršeno je ukrštanje graničnih vrednosti pokazatelja nacionalni dohodak *per capita* i stepena nezaposlenosti; modifikovan pokazatelj relativne «gustine industrije», savremene demografske metode, fiskalni kapacitet opština/okruga, te SWOT analiza. Posebno su analizirani najrelevantniji aspekti u optici regionalnog razvoja: indeksi humanog razvoja [(ukupno (NDI) i po polu (GDI)], indeksi siromaštva (HPI-1 i HPI-2), indeks tehnološkog razvoja (TAI), indeks razvoja ravnopravnosti među polovima (GEM). Dosta dobri rezultati su postignuti u korišćenju GINI koeficijenta i Lorencove krive.

Dejan Spasić

SANACIJA PREDUZEĆA – FINANSIJSKO-RAČUNOVODSTVENI ASPEKTI

Datum odbrane: 06.11.2006. godine

Mentor: Kata Škarić Jovanović

Članovi stručne komisije za ocenu i odbranu rada: Kata Škarić Jovanović, Milorad Ivanišević, Lucija Spirović Jovanović

Svaka privreda se, bez obzira na nivo razvijenosti, suočava sa problemima koji nastaju usled ulaska preduzeća u krizu. Kriza preduzeća izaziva ne samo finansijske gubitke već i brojne socijalne probleme i može ugroziti stabilnost privrednog sistema kao celine. U Republici Srbiji, više nego u nekim drugim zemljama, brojna preduzeća se nalaze u situaciji da im je potrebna sanacija. Obrada pitanja u vezi sa krizom preduzeća i njenim razrešenjem ima otuda za našu zemlju poseban značaj.

Ovaj rad je dobro strukturiran. U njemu su na zavidnom nivou obrađena sva ključna pitanja identifikovanja krize preduzeća, otkrivanja njenih uzoraka, izbora sanacionih mera i finansijskog izveštavanja o toku sanacije. Kandidat je u disertaciji prezentirao savremene metode otkrivanja krize preduzeća, što je značajno ne samo za menadžment nego i za investitore, jer kriza ugrožava sigurnost njihovih ulaganja. Set pokazatelja koje treba koristiti kako za utvrđivanje ulaska preduzeća u krizu tako i za otkrivanje njenih uzorka svakako predstavlja značajan doprinos ne samo teoriji već i praksi sanacionog menadžmenta.

Za potrebe ispitivanja uzorka krize preduzeća istraživanja kandidata su pokazala klasične metode analize finansijskih izveštaja, naročito statički pokazatelji finansijskog i prinosnog položaja imaju ozbiljna ograničenja. Kandidat je dokazao neophodnost njihove dopune informacijama koje pružaju dinamički pokazatelji i naročito savremene metode analize.

Korišćenje diskriminacione analize, regresione analize, dijagnoze krize pomoću veštačkih neuronskih mreža, dijagnoza krize pomoću „fuzzy-pravila“ i primena ekspertskih sistema u dijagnozi krize novine su ne samo u našoj praksi već i u našoj stručnoj literaturi.

Posebno su obrađene prednosti i slabosti prezentiranih metoda. Stav kandidata je da metoda poznata pod nazivom VNM BP-14 pruža najšire mogućnosti ne samo za identifikovanje potrebe sanacije preduzeća već i uzroka koji su do te potrebe doveli.

Istraživanja kandidata o podobnosti normativne osnove, koja se koristi za finansijske izveštaje opšte namene za potrebe finansijskog izveštavanja preduzeća koja se nalaze u krizi ukazala su na potrebu formulisanja posebnih pravila budući da se razlikuju ciljevi izveštavanja.

Kandidat je utvrdio principe koje treba poštovati pri finansijskom izveštavanju preduzeća u krizi da bi se dobili jasni, potpuni, pouzdani i uporedivi finansijski izveštaji.

Rezultati koji su ostvareni predstavljaju doprinos fondu znanja kako iz sanacionog menadžmenta tako i iz finansijskog izveštavanja preduzeća koja se nalaze u procesu sanacije i osnova su za istraživanja u ovom području.

Milojko Arsić

TEORIJE I EKONOMETRIJSKO MODELIRANJE RAVNOTEŽNOG DEVIZNOG KURSA U SRBIJI

Datum odbrane: 08.11.2006. godine

Mentor: Pavle Petrović

Članovi stručne komisije za ocenu i odbranu rada: Pavle Petrović, Zorica Mladenović i Oskar Kovač

Istraživanja prezentovana u ovoj disertaciji predstavljaju značajan doprinos analizi ravnotežnog kursa dinara. Disertacija sadrži prvo relativno celovito istraživanje ove relevantne teme, na osnovu podataka za Srbiju, pa se očekuje da će rad značajno doprineti unapređenju razumevanja dinamike kursa dinara. U disertaciji se kritički analiziraju različiti teorijski koncepti ravnotežnog deviznog kursa i prikazuju relevantni rezultati njihove empirijske verifikacije za različite zemlje i grupe zemalja. U empirijskom delu rada kandidat testira i ocenjuje različite koncepte ravnotežnog kursa na osnovu podataka za Srbiju. Pri empirijskom istraživanju ravnotežnog kursa dinara primenjen je veći broj metoda savremene ekonometrijske analize (testovi stacionarnosti, kointegraciona analiza, HP filter), a neki od tih metoda, kao što je Gonzalo-Grangerov metod dekompozicije vremenskih serija, po prvi put su primenjeni pri istraživanju privrede Srbije.

Kandidat je u okviru empirijskog istraživanja dobio niz rezultata od kojih su značajniji sledeći:

1. Hipoteza o važenju relativnog pariteta kupovne snage dinara u odnosu na evro, USD i ponderisani prosek evra i USD, u periodu 1994-2004. godine može se odbaciti sa visokom pouzdanošću.
2. Kretanje realnog kursa dinara prema evru je kointegrirano sa različitim indikatorima relativnih cena nerazmenljivih i razmenljivih dobara. Međutim, autor ocenjuje da dobijena veza između kretanja realnog kursa i relativnih cena nije dominantno posledica Balassa-Samuelsonovog efekta, tj. različite brzine produktivnosti u sektoru razmenljivih i nerazmenljivih dobara, nego da je pretežno posledica politike cena.
3. Kandidat je primenom ekonometrijskih metoda pokazao da monetarni modeli deviznog kursa, i u bitno drugačijim okolnostima (kakve su bile u Srbiji) u odnosu na pretpostavke na kojima se zasnivaju ovi modeli, imaju sposobnost da objašnjavaju kretanje deviznog kursa.
4. Korišćenjem različitih indikatora unutrašnje i spoljne ravnoteže ocenjen je realni devizni kurs koji je u skladu sa srednjoročnom ekonomskom ravnotežom. Većina modela upućuje na zaključak da je u periodu 2003-2004. godine stvarni kurs dinara bio za 15-20% precenjen u odnosu na nivo koji odgovara srednjoročnoj makroekonomskoj ravnoteži
5. Šokovi na strani tražnje su, u okviru razmatranog skupa indikatora unutrašnje i spoljne ravnoteže u analiziranom periodu, imali dominantan uticaj na dinamiku kursa dinara.

Istraživanja prikazana u radu predstavljaju pogodan teorijski i ekonometrijski okvir za buduća istraživanja, koja će biti moguća sa poboljšanjem kvaliteta i raspoloživosti statističkih podataka, produženjem vremenskih serija kao i stabilizacijom makroekonomskog okruženja.